

LITERATORUL

APARE IN 4 EDITII LA 15 ALE FIE-CAREI LUNI

CONTROL DE STYL

No. 8

LIBERTATE DE IDEI

DIRECTOR: ALEXANDRU MACEDONSKI | PRIM-REDACTOR: CINCINAT PAVELESCU

MARELE EVENIMENT NATIONAL

De și am rămas tot-d-auna în atară de curentele oficiale, n'am cređut că mă des-dic, participând cu entusiasm la tóte bucuriile țării. Ast-fel, cu ocasiunea proclamării regatului, am fost cel întâi să adresez regelui o poesie. N'o adresam Prințului Carol de Hohenzollern pe care îl combătusem, ci întâiului rege român, — reprezentantului suprem al statului. Astă-dî un nou eveniment național se îndeplinesce. Mulțumită tactului politic al partidului conservator, Principele de corónă, aliază România cu gloriosul thron al Engliterei. O principesă ténéră, aprópe o copilă, vine între noi. Pe Ea și pe Augustul Ei consórt, îi salut din inimă în fruntea acestei reviste. Fie ca națiunea să afe în Ei realizarea celor mai mari aspiraři.

Mă folosesc de acéstă ocasiune pentru a recunósce că M. S. Regele, a cărui prudentă si înaltă capacitate nu póte fi contestată de cât de dușmanii ne-leali, iar nu și de cei leali, n'a greșit póte când n'a vėđut cu ochi bunî căsătorirea A. S. regale, cu o română. Este evident că cu cât un thron este mai înfășurat de prestigiu cu atât țerra este folosită. Din acest punct de vedere cât și din altele, acei cari s'au înșelat, sunt eű și cei cari am fost fermecați un moment de poetica dorință a M. S. Reginei.

Cu tóte aceste, în actul pe care îl serbăm, se amestecă o notă tristă: Lipsa Reginei. Fie că așa este natura omenescă să nu iubim de cât pe cei care nu mai sunt între noi, fie că uni, ne dăm séma că am fost nedrepti față cu nobila femeie, mulți se simt viű uimiți de acéstă înpreju-

rare. Este însă de cre ut că partidul conservator va sci să lucreze în  sa mod în c t sănătatea Maiest tei Sale  nbun t tindu-se, reint rcerea Să în țerră să nu  nt rzie.

Inchi and, regret că mi l cele modeste ale *Literatorului* nu mă permit să typ resc un număr excep ional. Mă voi  mul umi să reinnoiesc Augustei Perechi urări sincere de bună-sosire, memor nd tot de o dată că România a fost represintată la oficierea căsătoriei, afară de M. S. Regele, de d. Lascar Catargi, capul partidului conservator,  i de d. A. Lachovary, actual ministru al afacerilor străine  i principe prin, inteligen   i erudi iune.

A. Macedonski.

M A M E I

Dulce mamă, 'mi-a fost lege din pruncie-a ta voin ,
 Al av ntului poetic tu ai fost isvorul vi  ;
 Dacă mima mea c nta e fiind-că 'i sunt fiu,
 Tu mi-ești  ngerul de pază, Tu ești nalta mea credin .

Sci  că via a e reală  i că omul se cuvine
 Să nu p rd  din vedere că e verine p m ntesc.
 Ense musele p g ne dacă astă- i mă iubesc
 Man  scumpă, dulce mamă, e că te-a  iubit pe tine.

Grija ta e p te mare ;  n eleg să- i fie t m 
 De primejdia ce- st pt  pe'ndr sne ul muritor
 Ce pe culmi abia zărite, cu un pas ne ciutor
 Merge-alături de prăpastii  i de ele nu- i d  sem .

Ens  'n lume fie-care are-o s rt  hot r t 
 Ens  'n lume fie-care are-un  nger păzitor,
 Dumnezeu  este acela i  pentru ori-ce muritor,—
 Spre un scop ce nu se scie ori-ce via   e t rr t .

Fii fibnit  : pe-a mea cale. vor fi spinii  i mătrăgună
 Dar vor cresce  ci  i colo printre ei  i câte-un crin
  i prinos  'l voi aduce să ad rm  al tău chin
 Dulce mamă, mamă scumpă,— i va fi a ta cunună.

Cincinat Pavelescu.

SCHIȚĂ ASUPRA LITERATUREI ROMÂNE

În marea publicațiune francesă, *La Revue Internationale*, fundată de *Baronul Stock*, ce apare în Paris sub direcțiunea *Principesei Bonaparte*, — *Principesele Rogala*, în numărul ei de la 31 Decembrie 1892, publică un important studiu asupra literaturii Române. În acest articol mi se face atât mie cât și primului meu redactor, onôrea de a ni se cita numele însoțite de elogiuri măgulitoare.

De și în străinătate de numeroase ori Români au întâmpinat simpatii, totuși acest articol are o însemnătate mult mai mare fiind o restabilire a adevărului literar cu privire la noi. Heliade, Bolintineanu, Alexandri, sunt puși pe adevărata lor treptă.

Eată studiul în cestiune :

La începutul acestui secol, România era încă cufundată în întuneric. Fanarioți, — greci din Constantinopol, — nu contribuiseră să ridice poporul, a cărui limbă, ajunsese a nu mai fi de cât un dialect. Înalta societate abia o cunoșcea. Un mare boier, Văcărescu, îi dete o viață nouă, — Malherbe român pe țermi Dunărei. El, fără a fi un poet însuflețit de un avânt puternic, dovedi că limba greacă modernă, de și nu era inferioară celei române, putea să fie exilată din convorbiri și scrieri.

Admirabile ca patriotism și formă, versurile lui Văcărescu, deșteptară conștiința națională. Limba greacă fu nevoită să cedeze celei române. Aceasta nu împedecă pe artistocrație să nu se declare satisfăcută. O parte a ei, se infeodă literaturii slave; o altă parte, celei francese. Dar limba română învinsese deja pe cea greacă isgonind'o din școlă și biserică.

Heliade, — Dante nou, — apăru. Erudițiunea sa era vastă; patriotismul său, mare. Geniul și statornicia sa, asaltară ultimele întăriri ale retrograților prin înlocuirea treptată a literelor cyrilice cu literele latine.

Revista sa, *Curierul de ambe sexe*, dete naștere mișcării intelectuale contemporane. Lui Heliade, datorese români frumoasa lor limbă actuală ce este aproape limbă latină. Afară de acesta, marele bărbal fu neobosit. El traduse, dar ca un poet de geniu, poezii de Lamartine și diferite capete de operă ale altor autori francesi. Inzestrat cu o răbdare mai presus de persecuțiune, isbirile nu 'l făcură să șovăiască. El urmă să purifice limba, și styul său se întări și se făcu diu ce în ce mai original și mai fermecător. Cuvinte împrumutate latinei sale și italienei și francesei fură chiamate treptat să înlocuiască, prin analogie, termeni slavii și grecesci atât de numeroși. Lui Heliade, îi urmară de aproape Bolintineanu și Alexandri, acești doi nemuritori poeți. Densii împreună, puseră temelie unei literaturae mărețe ce diu nenorocire, precum se plângea Alexandri, este puțin cunoscută în străinătate.

Romantieri, poeți, diariști și alți omeni de valoare dar de un geniu inferior meșterilor, se iviră în diferite părți ale țerei și se grupară împrejurul semi-deilor. Mișcarea națională se îndeplini ast-fel. Cu toate aceste, anul 1866 aduse cu sine răsturnarea Domnitorului român Cuza și urcarea pe thron a regelui actual.

Carol de Hohenzollern, nu favorisă firesce, tendințele neo-latine și mai ales franceze ale renașterii literare române. Heliade, bătrân și bolnav, avu nenorocirea să supraviețuiască înaltei sale inteligențe. În scurtă vreme, dânsul ajunsese atunci, un obiect de deridere publică. Cu ocaziunea chiâmării la tron a prințului de Hohenzollern, Heliade, suplicase parlamentul să respingă propunerea ce tindea să statornicască în țară o dinastie străină și mai ales germană. Oamenii dîlei, în prezența nenorocirii ce isbise pe marele om încurajară Zoili. Un ôre-care Măiorescu, — pe atunci ministru, — român din Transylvania, se făcu capul lor. El fundă la Iași o revistă ce există încă, *Convorbirile*, și prin acest organ de publicitate, începu să atace pe Heliade. Măiorescu, al cărui titlu la favoarea oficială nu este altul de cât devotamentul său pentru Germania, știu să grupeze apetiturile. Din acesta, născu o tragi-comedie.

Cei mai neînsemnați versificatori (*rimailleurs*), cari traduceau pe germani sau cari îi jefuiau fură decretați din chiar senin geniuri. Palatul însă, de și Măiorescu era impopular, îl făcu să și încovoie spinarea sub samarul cinsturilor.

Treptat, o parte a tinerimei, mai ales români trans-munteni, îl urmă. Licențiat în filosofie al unei mici Universități din Germania, Măiorescu, cu toate că nu avea nici-o operă literară de valoare, începu să treacă în ôre-care cercuri drept un oracol. În dîilele când regina României era a tot puternică, Măiorescu era un fel de cancelar ocult al palatului. În parte, dânsul este responsabil de nevrosa poetică ce a coprins pe suverană. Într'un scop de speculă vulgară, el convins pe Carmen-Syva că este o mare poetă. Înprejurarea acesta făcu nenorocirea celor cari, dupe regină, mai fură destul de îndrăzneți să scrie versuri. În adevăr, augusta regină, afară de meritele ei, nu mai vedu pe ale niminui.

Cu toate aceste, d. Măiorescu străbătu câte-va crize penibile pentru amorul său propriu. În țerră, nu se află de cât încet că dispensatorul favorurilor regale este dânsul. D. Hasdeu, un erudit a cărui vervă este din cele mai caustice, îl făcu să simtă adesea vîrfurile ascuțite ale săgeților sale. Dar d. Măiorescu ne-fiind atacabil de cât din punctul de vedere al moravurilor sale, amorul său propriu suferi mai puțin. În modul acesta, ajunsese ministru și ca om deștept, înconjurându-se de români trans-munteni, îi numi profesori de literatură în țerră creându-și din ei o armată de temut.

Cu începere chiar de la anul 1875, curentul latin slăbi și celebrul *drang nach osten* al germanilor își așișă aroganța.

Dar deja un tîner, d. A. Macedonski, cel care ca poet avea să pasioneze mai târziu pe contemporani săi, se afirma. Adversar ireconciliabil al dinastiei, versurile sale politice îl asvêrliră în temniță pentru trei luni și 'l făcură popular. Fiu al generalului Macedonski fost comandant șef al armatei din România și Moldova și vechiul ministru de reshel, el moștenise de la decedatul său tată un caracter inflexibil. Chiar din momentul în care debută ca publicist, isbi, — și nu fără succes, — influența germană. Lupta luă proporțiuni mari la 1880, dată la care fundă importanta sa revistă *Literatorul* al cărei director este încă dupe ce și-a asociat de curând ca principal colaborator pe un tîner poet de mare viitor, d. Cincinat Pavelescu. Acastă revistă puse pe d. Macedonski în capul mișcării Heliadiste. Adversari săi,recurseră atunci la alte mijlôce. *Literatorul*, publică în 1883, o epigramă ce nu purta în fruntea ei numele niminui. Dar tocmai în acel moment, Eminescu, scriitor al *Convorbirilor*, fu lo-

vit de alienațiune mintală. Se provocă un mare sgomot înprejurul acelei epigrame. Ori-cum ar fi, nici o-dată cestiunea n'a pasionat atât pe un public afară de celebrai resbel pe care și 'l facură odinioară *picciniști* și *glückiști*.

Din punctul de vedere literar, dacă cine-va nu este astă-dî în România *macedonskist* sau *emineschist*, nu atrage ușor atențiunea asupra'i. De o cam dată, pare că operele d-lui Macedonski sunt de acele pe care timpul are să le respecte. Ca Iung și Musset, a scris *Nopți* remarcabile. Una din aceste *Nopți*, a fost tipărită în traducere de la *Nouvelle Revue* în No. ei de la 15 Iunie 1889. D. Macedonski a mai scris și numeroase alte poeme, piese de theatru ce au avut un forte mare succes și *Nuvele* ce sunt nisce adevărate giuvaere. Ce distinge mai ales opera sa și direcțiunea pe care o imprimă literaturii țerrei sale, este claritatea stylului, bogăția imaginelor, adâncimea cugetărilor și impecabilitatea formei, fie în prosă, fie în versuri. D. de Chardonne, într'un roman «*Mița*» apărut la Paris, cu privire la moravurile române, îl numesce lord-Byron al României.

De câtă-va vreme, mai mulți tineri par cu tôte aceste dispuși să ia o pozițiune intermediară. D. Hasdeu, directorul *Revistei Noui*, îi conduce. Printre aceștia, cel care însemneză mai mult prin talentul său de prozator, este d. B. de la Vrancea.

În scurt, acêsta este, din punctul de vedere general, starea actuală a literaturii contimporane române.

Principele Rogala

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Extras din «*La Nouvelle Revue, Internationale*»,— Matinées Espagnoles,— Paris, No. 12, Decembrie 31, 1892).

Directore: *Principesa Bonaparte*.

Fundator: *Baron Stock*.

ERVIN

POEMA

Mătușei mele EVA FARCAȘEANU

D'acea suride Ervin, când ușor
Elfrida, cu ochi umpluți de amor,
Cu pași muți se 'ndrăptă pe dala cea rece...
La vâdul lui, rece fior o petrece...
Se plécă spre mâna cea albă și mică,
Roșeața pe față-i treptat s'aridică,
Și buza dorește, și ochi s'aprind,
Și mână tremurânde a lui mână prind.
Jeratic stigmează ferice, perdută
Pe mâna ce-o strânge și lung o sărută,

Ervin se deșteptă coprins de mirare...
 Și crede că încă plăcuta visare,
 Urmează în creier să toarcă din tort,
 Minciuni ce fac omul să nu fie mort.

—« Tu ești? tu, iubito!.. pe sinu'mi te lasă;
 «Mă prinde în brațe și pînă ca'ntr-o plasă;
 «Pe buze mi lipește sîruturi, o mie;
 «Vederea ta fie-mi nestinsă făclie
 «În drumul pe care eu trec svînturat,
 «De când datoria se plec m'a îndemnat.
 «Tu, țerră mi-apropii și mamă și tote!..»

Dar repede sare, un slab țipet scóte...
 Se uită mai bine, uimit să rămână;
 Că e Castelana ce strînge-a lui mână.

—«Ervin, pîn'la tine, echoul m'a dus
 «Din cîntul ce'n sinu-mi cu farmec l-ai pus :
 «Cînd stai lângă harpa cu fața senină,
 «Isus al iubirei, scîlpind de lumină.
 «Tu, cinstea făcut-ai din mine să sbóre,
 «Cum sbóră columba din noapte la sóre;
 «Că sufletul negru de dor strâns în el,
 «A stîns ori-ce sóre!.. Oh! Ervin, un miel
 «Din mine ai face, o șoptă d'ai spune!..
 —«Grăește... grăește, a lumii minune!..
 «Grăește... grăește ușor... necurmat!..
 «Așa glas în viață eu n'am ascultat!..
 «Mă lasă aprópe... așa 'ngenuchiat
 «Să cînt p'a mea harpă senin, inspirat,
 «Și pîrul în bucle și fața ta albă
 «Sub pîrul pe frunte formînd négră salbă.
 «Orbescă-mi vederea albeii de ninsóre,
 «Că tu răpești ochi și mintea oh! sóre!..
 «Te voiu mai departe... așa... în penumbră,
 «Ca mystică, sfîntă și palidă umbră!..
 «Din graiul tîu sună, s'ascult și se mor.
 «Gustînd din beția ce'n glas 'ți-o ador!!»

Perdută Elfrida, de friguri sbătută,
 În brațe îl prinde și lung îl sîrută...
 Și ride și plînge... leșină și 'nvie
 Când brațe vinjose la pept o 'mlădie.

—«Din mine, din mine iubite fă tot;
 «Sunt sclavă de astă-dî, când barde mi-ești tot!»

.

De ce el păleşce și fruntea și-o ncruntă?
 De ce nădușeala în bóbe, măruntă

Pe fată-î răsare? De ce a respins
 Sărutul pe buze și rece și-aprins?
 De ce își ia harpa și'n urmă se trage?
 Șoptirile limpedi ce-fuseră drage,
 Cum ore le uită și fuge de tine?
 De ce tu, Elfrido, de'nnecei în suspine.
 Poetul vrea *suflet*, tu *carnea* 'i-o dai.
 Ai pus *realismul* pe *visul de Maii!*
 Tu ești pătimașă de-un dor ce-o s'apună;
 Cântări ideale într'ensul răsună!
 Femeie, din tine plăcerea, capriciul
 Cătă să aprindă în peptul lui viciul;
 Dar el, *Cavvalerul de Malta*,-a jurat;
 De fu ea să cadă, mai brav s'a înălțat.
 Se duce spre lupta cea sfântă 'n dreptate,
 Se vedă de nobili cetăți liberate.
 Zadarnic spre densus, te uiți poftitoare;
 Că bardul ca'n sēră magnificul sōre
 Se stinge, apune mai viu sē rēsară;
 Când neguri pe tine, durerea presară.

(Va urma)

MIRCEA Dimitriade.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I N E L U L

POVESTE DE CRĂCIUN

— Dormi fetico?

— Nu mamă; dar tu?

Mama începu să ridă de întrebarea copilei.

— Ia spune cum ai petrecut astă-ți prin târg? Unde ai mai fost cu tatăl tău?

— Tii! mamă! să vezi ce frumos este! numai păpuși, cai și soldați. Apoi, am mai vădut și o odaie. Dar scii, — o odaie mică — mititică cu scaune și canapele de matase. Iar pe una din ele ședeau patru păpuși, — erau patru fetițe. Și una era cu rochia albă; alta cu rochia roșie și alta cu una albastră ca plapuma mea. Cea din urmă avea o rochie galbenă cu codă. Și se 'ți mai spun: Scii ce am mai vădut mamă? N'o să ghi-cești... Un miel, — dar par'că era adevărat. Era alb ca zăpada, iar lângă el, culcat pe două lemne era un mititel Domnu-Christos. Tata mi-a spus că lemnele acele sunt iesle... Și înprejur era zăpadă. Vai mamă, ce frig trebuie să'i fi fost lui Domnu-Cristos: Că n'avea pe cap de cât o pălărioră poleită și în colo era gol pușcă... Dupe asta, am luat'o cu tata pe ulița cea mare. Erau trăsuri peste trăsuri și numai omeni cu copii de mână. Și toți se întorceau cu câte ceva acasă. Nu e vorba, papa mi-a cumpărat și mie o păpușă, dar a mea e mică de tot și n'are ghiete. I-am spus eu să 'i ia și ghiete și l'am rugat să 'mi cumpere și mie un miel

dar n'a vrut. Dicea că nu mai are parale fiind-că le-a dat pe toate pe inel.

— Ce inel? strigă mama.

— Iaca: un inel frumos pe care l'a cumpărat dintr'o prăvălie de pe ulița cea mare. Și să vezi mamă, când l'a cumpărat, tata s'a răstit la mine și mi-a poruncit să nu cum-va să 'ți spun. Mie mi-a părut destul de rău că a dat atâtea parale pe o verigă măcar că pétra lui licărește și, ci-că veriga e de aur. Dacă nu da toți bani acolo, pôte că 'mi mai cumpăra o altă păpușă și nu rămâneam cu a mea mititică și golașă.

Mama, galbenă de mânie, nici nu mai audea ce 'i spunea fetița. Dar lasă, că 'i va arăta ea când s'o întorce dumnealui acasă. Auzi! să cumpere inele cu petre scumpe pentru actrițele de pe la *café chantant*! Ah! acum își explica lipsurile dumnealui de-a casă! Se ducea la amoroază, la fiitoare, la... la... și se înneca. Ei da! Așa era. Iar copiilor, nu se îndura să le ia măcar o jucărie mai cum se cade. Dar să pofțescă miserabilul, — că de astă-dată îi va spune ce are pe inimă. Nu 'i e rușine obrazului să 'i fie! Se purta mai rău ca cel mai de pe urmă om! Ah! ce proastă fusese. Ii răbdase toate cusururile, toate mișeliile! Și pentru ce? Pentru ca să dea inele pe la despletite.

Iar cum se gândea ast-fel, etă că intră și vinovatul. El îi luă mâna să i-o sêrute. I-o întinse, mai mult fără voie. Mâna era rece și tremura.

— Dar ce ai dragă? nu ești bine țise el. Și eă care tocmai îți aduceam un inel... E urât, șciă bine... dar de! luna asta, treburile aă mers cam prost.

— Un... un inel gângăvii ea.

Și repedindu-i-se de gât îl sêruta și iar îl sêruta.

Eartă-mă, adăugă apoi, și 'i povesti tot ce 'i spusese copila și bănuelile ce o turburaseră...

Apoi, sêrutându-'l din nou:

— O! cât te iubesc! Nu 'ți poți nici inchipui, căci te iubesc mult,— mult de tot.

Copila, care adormise, se deștepta ênse:

— Păpușa mea, tată, e frumoșă, țise ea; dar prea e mică și n'are ghiete.

Paul C. Eano.

VADE RETRO

Innominata.

O GENIŪ AL NENOROCIREI
 DISTRUGĂTOR SUPREM AL FORȚEI
 TU AI IN MĂNĂ COASA MORȚEI
 ȘI'N OCHI SCHINTEILE IUBIREI,
 O GENIŪ AL NENOROCIREI
 DISTRUGĂTOR SUPREM AL FORȚEI

FUGÎ GLASUL TĂU MĂ INFIOARĂ,
VEDEREA TA E BLESTEMATĂ;
PERDUTĂ SAŨ IMMACULATĂ
APROPIEREA TA OMOARĂ,
FUGÎ GLASUL TĂU MĂ INFIOARĂ,
VEDEREA TA E BLESTEMATĂ!

ȘI PĂRUL TĂU E 'NCOLĂCIRE
DE ȘERPI CU LIMBILE-OTRĂVITE;
TU EȘTI ABISUL CE INGHITE
INTELIGENȚĂ ȘI SIMȚIRE;
ȘI PĂRUL TĂU E 'NCOLĂCIRE
DE ȘERPÎ CU LIMBILE-OTRĂVITE.

ARUNCĂ VĂLUL CASTITĂȚEI
CĂCI TU EȘTI ȘERPELE PEIREI,
EȘTI NEVROSAREA 'NCHYPUIREI,
EȘTI INTRUPAREA RĂUTĂȚEI.

ARUNCĂ VĂLUL CASTITĂȚEI
CĂCI TU EȘTI ȘERPELE PEIREI

CU INSOLENȚĂ IN ZIMBIRE,
CU FRĂGEȚIME 'N SĂRUTĂRI,
CU VOLUPTATE 'N DESFRÂNĂRI,
TU AI ACEIAȘI REA MENIRE
CU INSOLENȚĂ IN ZIMBIRE
CU FRĂGEȚIME 'N SĂRUTĂRI.

Cincioat Pavelescu.

O P L A G A

În litere mari, la finele fie-cărui diar sau revistă, figurează o invitație de plată către abonați. Am întrebuințat însu-mi acest mijloc. Totul e în zadar. Dacă scrii cărți postale, politicose ori-cât, nu ți se răspunde. S'ar crede, judecând după aparență, că România este o țară absolut incultă. Eu atribuesc înprejurarea nu atât lipsei de cultură, ci indolenței. Abonatul își dice, voiû plăti ađi, voiû plăti mâne, și nu plătesce nici-o-

dată. Când îi trimiți chitanța sau spune că nu e acasă, sau amână, sau une-ori, minte și spune că nici n'a primit diarul vre-o-dală. Dacă unui abonat ar trebui creduți, toți bieții împărțitori poștali ar trebui destituiți. Dar nu este așa. Toți, primesc diarele. Din un motiv sau dintr'altul, nu plătesc sau amână plata. Eu așiu consilia pe actualul și inteligentul Director al poștelor, să ia măsuri, să iufișteze pentru diare o mică recepșă. Măsura ar fi curat indigenă dar legitimă : suntem un stat aparte. Un exemplu : D. Apostoleanu din Focșani, senator mare, proprietar mare candidat de ministru, orator extra, primesce acum doui ani, 5 numere din *Literatorul* ! I se trimite chitanța. Minune ênsê, d. Apostoleanu, nici nu primise revista. In momentul când încasatorul era să se retragă, trece pe lângă un birou. Acolo, se aflau cele 5 numere, tăiate, — prin urmare citite. D. Apostoleanu de voie de nevoie plăti. Mă întreb ce e de făcut ? Sunt diare ce trimet un No. și consideră pe cititor ca abonat. Altele, le publică numele îndată ce nu plătesc. Eu am trimis 7 numere. Câți mi-au plătit importă puțin. Destul că am de încasat 10,000 lei ce nu mi se plătesc. La rândul meu, voi lua măsura să public numele neplatnicilor. Ceii cari nu vor a mai primi revista s'îmi napoeze numerile primite sau dacă nu, să le plătescă. Este ultima somațiune pe care le-o fac.

Al. Macedonski.

AUD VAETE SUSPINE

Aud vaete, suspine :
 Cine plânge lângă mine ?
 Sunt ființele iubite, ce'mi înconjură mormântul ?
 Este vântul

Simt că 'ncepe ca să pice
 Lacrimi scumpe și amice,...
 Care curg fără 'ncetare, curg din inimă șiroae,
 Este ploae.

Dacă peste-a mea țerrână,
 Numai nóptea se îngână :
 Ce sunt aste șopte line, în adâncul nopteii mele ?
 Păsărele

Florile ce-aveam odată,
 Umbra salciei plecată
 Mă-'nvelea ușor și tainic cu miroșuri parfumate,—
 Sunt uscate.

Pe morémnt o rază lină
 Era singura-mi lumină,
 Este plóia care-a stins'o ? Este vântul cu suflarea ?
 E uitarea.

Colonel G. Boteanu.

IN NEGURA

IV

Ultimul dar

Era odată ca nici-o-dată dacă n'ar fi nu s'ar povesti,—era o babă și un moșneg, și cu tóte că ajunși la adânci bătrânețe, ei se iubeau încă. (Nu uitați mă rog că e poveeste). Și moșnegul și baba, aveau obiceiul să și dăruiască câte-ceva de Crăciun. Dar Crăciunul se apropia, și erau măhniti fiind-că erau atât de săraci în cât, de această dată, nu puteau să și dăruiască nimic. Umblase baba, — umblase moșnegul să dea de ceva parale. Ba chiar cu rușinea pe obraz, întinseseră mâna, ceruseră pomană. Ense nici-o dată sătulul nu crede flământului. Cel fericit, nu crede pe cel care suferă.

Le era lene coconașilor să se descheie la nasturi, să bage mâna în posunar, să scótă punga, s'o deschidă și să le dea un gologan-două. Ba chiar, uni, îi trimiteau să muncască, ne-voind să și dea sôma că ajunși așa bătrênți, sërmani, nu mai găsesc de lucru. Cu obida în suflet, nu mai îndrăsneau să cêră. Și când se innopta, — încet-încet,—se îndreptau spre casă. Erau mulțumiți atunci când nu găseau alt-ceva de cât vre-un cartof inghițat sau alte rămășițe de pe la bucătării, pe care une-orî câini nu le-ar fi mâncat.

În ziua de Crăciun, pe o vreme de viscol ce prăfua ninsórea cât nu vedeai înaintea ochilor, moșnegul și baba o apucară fiecare în câte-o parte.

Nădăduia, — fiind-că nădejdea e dată omului de Dumnezeu, — că póte de sfințele sêrbători vor da peste un creștin mai de omenie să și ajute și că ast-fel își vor îndeplini obiceiul.

Viforase tótă ziua. Pe ulițele troienite de zăpadă, mergea bătrêna.

Era înbrăcată într'o rochie prin ale cărei sdrențe i se vedea trupul învinetît de frig. Se întorcea acasă după ce tótă ziua umblase de geaba. Și și uita de frig. Căci mare îi era măhnirea când se gândea că e Crăciunul și nu póte da nimica mo-

șului. Umbla încet, biata bătrână, umbla încet, ênse nu de fôme nici de frig, ci ca să întârdie mai mult minutul când va trebui să între la moș cu mânele góle. Dar tot ajunse acasă. Cu inima bătându-i-se și cu lacrimile în ochi deschise ușa.— Lângé soba fără foc sta moșnegul cu capul plecat.

Baba păși spre el. Bătrênul ridică capul, o lacrimă îi alunecă și se ascunse în barba'i albă. Baba apropiându-se de el îi spuse : nu mai avem de cât un singur lucru pe care putem să ni'l dăm : e viața :

Buzele lor vinete de frig se uniră : A fost ultimul dar.

MIRCEA Pîlat.

HOMO SUM

C'o admirare hypocrită sau c'un adânc entuziasm
Zadarnic dicităi, dulci prietenă, că perd pământul din vedere,
Zadarnic singur câte-o dată pentru-a scăpa de-al său marasm
Încerc să cred că este ast-fel și urc pe azipi efemere.
În pacea spațiului vecinic, în lumea sfintelor extaze.

Și tot zadarnic chiâm în suflet înflăcărarea unui psalm
Făcând din cântec o magie prin melopea unei fraze ;...
Mă redștept curând aclașii și 'n mine nu se face calm,
Ci 'n cobă și inimă port lacrimi pe când în cântece pun rațe,
Minciuni cu care caut diluic să 'nșel necazurile mele.

Poet hypnotizat zadarnic de cerul larg și policrom,
Sfaramă harpa de ivoriu și uită calea către stele,
Te afli încă 'n cercul vieții : Ești încă om, ești încă om.

ALEXANDRU Macedonski.

Comentariu : Această poezie a fost publicată deja, ênsé în timpul cât nu apărea *Literatorul*. Voiă reproduce treptat și poezii din acea epocă spre a centralisa toate scrierile mele în această revistă.

A. M.

DE PE CULMEA VIETEI

Datinile și obiceiurile, frumoase sau urâte, întocmesc între naționalități, grănitări caracteristice, șanțuri adânci, și câte-o dată, adevărate prăpastii ce înghit invaisunile, ce apără chiar țerrile cele mai mici de primejdia de a fi cucerite. Aceste meterezuri firești, ne-au apărat și pe noi în timp de sute ani. Lor, mai mult de cât vitejiei lui Mihaiu, Ștefan și alți, le suntem dători existența politică de astă-dzi, limba pe care o vorbim.

Dintr'un punct de vedere înalt, este însă adevărat, că spiritul omonesc ar trebui să urmărească tocmai desființarea acestor îngrădiri. E frumos să poți să ții într'o ți: „Nu sunt român, nu sunt muscal, nu sunt neamț, nu sunt frances, — *sunt cetățen al pământului!*”

Din nenorocire, omenirea este încă departe să cugete ast-fel. Francezul vrea să fie frances, muscalul muscal, iar neamțul vrea mai mult: *vrea să nemțizeze pe alți.*

Și când lucrurile stau ast-fel, când fie-care ppor se întărește în datinile și în obiceiurile lui, singur românul se leapădă de ele, de tot ce este național.

Mai ales de câtă-va vreme, la noi, *nimic nu e sfânt!* Aveam o limbă literară: ne-am lepădat de ea: am înlocuit-o printr'un dialect în care mișcarea frazei este nemțescă, iar fondul, când slavouesc, când local cutărui județ, sau chiar, numai cutărui orașel. Aveam o versificare: Heliade Alexandri, Bolintineanu, Costache Negruzi, Anton Panu, Costachie Rosetti, și alți mulți, statorniciseră pe rând, respectul *formeii*, aretaseră ce este *cesura*, ce este *rîma*, ce este *intonarea* și cum dînsa, întocmește *rythmul*; aceiași, nu se mărginiseră aci: dovediseră ce este *cantitatea sylabică*, ce este *euphonia*; merseseră mai departe: creaseră *genuri*, rădăcinaseră în *poetica română*, reguli peste cari învățaseră să nu calce nici copii de școlă. Astă-dzi nici în acéstă privință nu mai avem nimic. Un curent produs de *nemți și nemțiși*, s'a folosit de nepăsarea publicului și a șters tot. Dar ce s'a întimplat în acéstă privință s'a întimplat și în altele: Aveam un styl arhitectural al nostru. L'am părăsit schimbându-l pe casele banale ale nemților, cu inpestrități de cărămidă aparentă și cu înfățișări de magazii de porumb sau de mici stații ferate. În pictura bisericească, — aveam și aci un fel de originalitate a noastră cu tôte că comună și altor popore din orient: avem școlă dumnezeescului *Panselinos*, acest *Rafael* al resăritului. Să mai spun cu ce l'am înlocuit?

Dămne-Dumnezeule! ne-am făcut pe rând, *greci, muscali, francesi*: astă-dzi ne facem *nemți. Români înse, — români când ne vom face?*

Cu tôte aceste, ce este mai trist, este că disprețul nostru pentru ce este național, nu s'a oprit cel puțin aci. N'a fost datină și obicei, — a fără pôte de cele urâte, — pentru care se punem pept, pe care se le păstrăm ne-stîrbite. Cele mai multe, strēmtorate și micșorate dîlnic sub cuvânt de *ordine publică*, au dispărut de la orașe. Bune-ore, ciue mai vede prin București de astă-dzi *călușari*? Dacă s'ar ivi ar fi un scandal. Ei sunt reduși se *opereze* prin sate, dar și acolo, numai dacă sunt fete bolnave sau fete care vor să se mărite în cursul anului. Nu că nu s'ar așterne drumului spre a nu fi călcate de crucile-de-voinici și multe fete Bucureștene, dar pas de vorbește despre *călușari* în capitala unei țerrii unde chiar morți încep să fie îngropați pe nemțește.

Căci nu mai târziu de cât de ună-ți, mi-a fost dat să văd o asemenea ducere la grăpă: Dric, drapat cu negru de sus pînă jos ce pôte să convină nemților în ale căror moravuri *deceptionismul lui Schopenhauer* a găsit un tîrrăm prielnic, dar pe care eu, nu'l voiu privi nici-o dată, — cu tôte că uni imi vor spune că e frumos pentru că e simplu, — de cât ca un fel de *spăimăie* chîmătată să inspire românilor grăza morței, prin urmare, a libertăței.

Apoi, de ce nu aurărie și strălucire, când sub cerul albastru al țerrei n'au înflorit nici-o-dată credințele filosofiei germane? când, pentru români, *a muri, a fost tot-d'a-una a triumpha de viață?*

Se va recunoșce, în tot cazul, că a se face din *dric un car triumphal și din mörte o biruință, nu era marfă importată.*

Pe lângă aceste, dacă simplitatea e așa frumösă, s'ar cuveni ca autoritățile să intervină spre a n'o îngădui obștei muritorilor. Ar fi un act de deferență față cu personalității marcante, — ce vai! — sunt supuse și ele morței. Ce dicit? un asemenea drept, ar trebui rezervat, (în orî-ce stat), mormentărilor regale pentru cari se cheltuiesc atăți bani dați pe lacrimile de argint ale catifelelor mortuare orî pe panglicăriile poli-chrome și blazonate ale corónelor.

Intru cât ne priveșce pe noi, s'ar cădea să fim lăsați să ne deprindem copii ca în trecut, să nu vadă în mörte o *jale* sau o *nimiccire*.

Credința singură mântueșce: **vitejeșcile salvări de țerră cu primejduiri de viețe, sunt ródele ei.**

În sfârșit, dragi cititori, ar fi de dorit, să păstrăm cel puțin buna tradițiune de a nu eși din viață **în căruța dracilor**, ci tot ca părinți noștri:

Pe care de biruință.

Alexandru Macedonski.

NÓTITELE LITERATORULUI

La Nouvelle Revue No. de la 1 Ian. sub direcțiunea Dómei Adam, 18, Boul. Montmartre, Paris, abonament 62 lei anual, douë volume pe lună de câte 224 pagine fie-care, coprinde între altele: *Lettres sur la politique extérieure* de Dóma **Juliette Adam**, a II-a parte din *Exilata* de **Pierre Loti**, *Halvard Solness*, admirabilă dramă de **Hendrik Ibsen** etc. etc.

*
* * *

D. Pierre Loti, membru al Academiei franceze a bine-voit să acorde *Literatorului* dreptul de a traduce în romănesce *Exilata*. *Literatorul* ar fi profitat de acéstă grațiositate, dar o versiune a *Exilatei* circulă deja. Se scie că în acéstă privință nu există nici-o stipulațiune între România și cele-l-alte state.

*
* * *

La Nouvelle Revue Internationale, (*Matinées Espagnoles*) Director-fundator: **Baron Stock** directóre: **Princesa Bonaparte-Wyse** (M-me de Rute), co-

laboratori principali, Mistral, marele poet provençal dómna Ratazzi (născută Princesă Bonaparte) Castelar, f. președinte al republicei Spaniei, Pi Y. Margal (idem) B. Saint-Marc, Alex. Dumas, Baron Stock, Jules Simon, Canovas del Castillo, Aurélien Scholl, Vaperea, Arsène Houssaye etc. etc. — 2 volume pe lună de câte 200 pagine, abonament 62 lei pe an, conține în No. 12 (Paris 1892. Si Dec.) între altele următoarele: *Dames Seules* de **Paul de Garos**, *Page triste* de **M-me de Rute**, *Esquisse sur la littérature roumaine* de **Principele Rogala**, *La politique* de **B. Saint-Marc**, *Paris au jour le jour* de Marquis de Boubonne, etc. etc.

*
* * *

Articolul din *La Nouvelle Revue Internationale* asupra literaturii române a fost reprodus, de mai multe diare. Eată cele, care imparțiale, s'au grăbit a o face mai întâiu: **Românul**, cê cu tótă moartea lui C. A. Rosetti, ocupă încă primul rang în diaristica noastră, **Independentul**, diar cotidian conservator, **Revolta**, (Craiova) diar liberal-național, etc. etc.

*
* * *

Donațiune: Domnișóra Zoe Vlădoiano, una dintre prea puținele persóne din aristocrație ce sunt în curent cu literatura țării lor și una dintre cele mai strălucite exemple de devotament filial și de virtuți înalte, a donat *Literaturului* suma de două-sute lei. Dacă generósa donatóre ar găsi imitatori, *Literaturul* ar putea să dea o mai mare întindere activității sale.

* * *

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dómna Smara, distinsa și sympatica poetă a dat la lumină o revistă *Allite* și *bibilurii*. Publicațiunea e meritorie și felicit pe dómna *Smara* (Andronescu), că a reușit să grupeze gentile și talentate dómne. Mai ales dómna B. Tachiș Ionescu și principesa Maria Ghika sunt prețioase achizițiuni.

*
* * *

La Revue Hebdomadaire, Paris. Principali colaboratori **Daudet**, **Coppée**, **André Lemoyne**, **Emile Zola**, **Theuriet** etc., 4 volume pe lună de câte 160 pagine fie-care,—abonament anual 32 lei, în No. de la 1 Ianuarie coprinde între altele: *on rend l'argent* de **Fr. Coppée**, *Mademoiselle de Circé* de **Daudet**. *Never more* de **André Lemoyne** etc. etc.

*
* * *

La Gazette des enfants, Paris, principale colaboratóre: **Vicomtesse de Pi-tray**, née de **Séгур**. **M-me Louise d'Agény**, **Baronne de Luciolles**, etc. abonamentul pe an 8 lei, este un diar cu gravuri în colorii, minunat pentru copii. Redacția: rue Lafitte, 40.

L'Écho de la Semaine, director: Victor Tissot. Colaboratori: **Richepin**, **Daudet**, **Coppée**, **Claretie**, **Cassagnac**, **Mendès**, **Maizeroy**, **Theuriet**, **Goncourt**, **Paul Bourget** etc. conține în No. de la 15 Ian: **Types du Jour** de **Paul de Cassagnac**, **Zyte** de **Hector Malot** etc. Abonamentul anual 8 lei. Patru broșure pe lună de câte 20 pagine. Redacția: 3 *Place de Valois*.

*
* * *

Almanachul High-Life. al *Indep. Rom.* sub direcția d-lui. M. Văcărescu, a apărut de sub presă. Nu costă de cât 2 lei, conține o materie foarte variată și

interesantă, înprună cu adresele unei părți ale societății Bucureștene. De și d. Văcărescu a fost greu bolnav, *Almanachul* său a eșit la timp.

*
* * *

Renegatul, drama în versuri a colaboratorului nostru, poetul Mircea Dimitriade, s'a jucat pe scena națională, cu cel mai mare succes. Autorul a fost rechemat de numeroase ori.

*
* * *

Arte: Un elvețian, d. Paul Renhas, profesor de pictură și desen, se află de cât-va timp în capitală, eslea Victoriei 53. Domnia-sa execută cu mult talent portrete în ulei, pastele și creion. Am văzut câte-va din producerea sa: ele sunt foarte reușite. Etă un mic tablou de prețurile sale surprinzătoare de eftine:

Let	15	Bust	mărime	naturală	cu	creionul
»	20	»	»	»	cu	pastele
»	50	»	»	»	in	ulei
»	8	mărimea	unei	fotografii	in	ulei

* * *

A. S. Principele Grigorie M. Sturza, a bine-voit a face *Literaturii* o donațiune de 100 lei. Exprim generosului și eruditului său de suveran român adâncă mea recunștință.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

In ultimul moment, primesc *La Nouvelle Revue* de la 15 Ian. Ea conține între altele: **Misere Royale** de **Robert Scheffer**, fost secretar al M. S. Reginei României. Acest roman-studiu va produce mare senzațiune. D. Scheffer, introduce pe cititor în intimitatea curții regale. No de la 15 Ian. al revistei *Nouv. Revue Internationale* (*Matinées Espagnoles*) este iar foarte interesant. Semnalăm *le Roman d'une Ambitieuse* de **Domna Ratazzi** (Prințesa Bonaparte) *Pensées de Claretie*, *Variation sur une chanson d'Alger* de **Jules Lenaitre** *Le théâtre de Armand Silvestre*, *Comment terminer Panama* de Prințul **Lucien Bonaparte**. La *Revue Hebdomadaire* de la 21 Ian. conține urmăriile romanelor din fascicula trecută.

* * *

La Revue Félibréenne, organul felibrilor, director Paul Mariéton, este o foarte importantă revistă de literatură provençală. No. de din urmă coprinde scrieri de Emile Zola, Clovis Hugues etc. etc. Abonamentul anual 12 lei. Paris Rue Richepanse, 9.

Al. Macedonski.